

УДК 378.147.619

Степанов О.Д.

к.вет.н., доцент кафедри ветеринарного акушерства і хірургії

E-mail: Astepanov69@mail.ru

Подільський державний аграрно-технічний університет

м. Кам'янець-Подільський

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВЕТЕРИНАРНИХ ХІРУРГІВ

Stepanov A.D.

Ph.D. (Vet. sciences), Associate Professor of Department of veterinary obstetrics and surgery

E-mail: Astepanov69@mail.ru

State Agrarian and Engineering University in Podilya

Kamianets-Podilskyi

USING OF INNOVATIVE-INFORMATIONAL TECHNOLOGIES WHILE TRAINING VETERINARY SURGEONS

Анотація

Вступ. Підвищення якості вищої освіти визначається використанням нових методів і засобів навчання, які інтенсифікують навчальний процес. Одним із засобів, який широко застосовується для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів є інформаційні технології. Вченими доведено, що широке впровадження інформаційних технологій здатне підвищити ефективність активних методів навчання на лекціях, семінарських, практичних і лабораторних заняттях, а також на етапі самостійної підготовки студентів.

Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених застосуванню інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності, недостатньо розробленими залишаються питання використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні майбутніх ветеринарних хірургів. Саме висвітлення цих питань було метою проведених досліджень.

Методи. В процесі досліджень був проведений аналіз інформаційних джерел про сучасні комп'ютерні інноваційні технології для вищої освіти. З метою отримання даних стосовно використання інформаційних технологій у процесі підготовки ветеринарних хірургів застосовувалися такі соціологічні методи, як опитування, спостереження, анкетування.

Результати. Згідно отриманих даних, викладачі кафедри ветеринарного акушерства і хірургії знайомі з сучасними комп'ютерними технологіями. У процесі викладання ветеринарної хірургії застосовуються такі новітні технології, як мультимедійні презентації, навчальні відеофільми, інтерактивні мереживі он-лайн курси, комп'ютерні тестуючі і контролюючі системи. Студенти факультету ветеринарної медицини використовують соціальні мережі, як джерело отримання професійних знань, а також для обміну навчальною інформацією.

Перспективи. Подальша розробка і впровадження в навчальний процес новітніх інформаційних технологій відкриває шляхи покращення професійної підготовки фахівців ветеринарної медицини.

Ключові слова: інформаційні технології; інновації; ветеринарна хірургія; дистанційна освіта; мультимедійні презентації; соціальні мережі; відеохостинг.

Abstract

Introduction. Improvement of quality of higher education is determined by using new methods and means of teaching, which intensify the educational process. One of the means, which is widely used for the intensification of educational-perceptual students' activities, is information technologies. It's proved by scientists that wide introduction of information technologies can increase the effectiveness of active teaching methods during lectures, seminars, and practical and laboratory classes and also on a stage of students' self-training.

Despite of a large number of scientific works which are dedicated to the use of information and communication technologies in the training process of future specialists for professional activities, the questions of using information and communication technologies in future veterinary surgeons' teaching are not developed enough. The enlightening of these questions was the purpose of the conducted researches.

Methods. During the research process an analysis of information sources on modern computer innovative technologies for higher education was carried out. Such sociological methods as surveys, observations and questionnaires were used in order to get data in reference to use of information technologies in the training process of veterinary surgeons.

Results. According to the received data, teachers of the department of veterinary obstetrics and surgery are familiar with modern computer technologies. In the process of teaching veterinary surgery, such new technologies as multimedia presentations, educational videos, interactive online courses, computer testing and control systems are used. Students of the faculty of veterinary medicine use social networking sites as a source of receiving professional knowledge and also for exchanging educational information.

Discussion. Further development and implementation of new information technologies in the educational process reveals ways of improvement of the veterinary medicine specialists' professional training.

Keywords: information technology; innovations; veterinary surgery; remote education; multimedia presentations; social networking sites; video hosting.

Аннотація

Вступ. Покращення якості вищого образования определяется использованием новых методов и средств обучения, интенсифицируют учебный процесс. Одним из средств, широко применяется для активизации учебно-познавательной деятельности студентов являются технологии. Учеными доказано, что широкое внедрение информационных технологий способно повысить эффективность активных методов обучения на лекциях, семинарских, практических и лабораторных занятиях, а также на этапе самостоятельной подготовки студентов.

Несмотря на наличие значительного количества научных работ, посвященных применению информационно-коммуникационных технологий в процессе подготовки будущих специалистов к профессиональной деятельности, недостаточно разработанными остаются вопросы использования информационно-коммуникационных технологий в обучении будущих ветеринарных хирургов. Именно освещение этих вопросов было целью проведенных исследований.

Методы. В процессе исследований был проведен анализ информационных источников о современных компьютерных инновационные технологии для высшего образования. С целью получения данных об использовании информационных технологий в процессе подготовки ветеринарных хирургов применялись такие социологические методы, как опросы, наблюдение, анкетирование.

Результаты. Согласно полученным данным, преподаватели кафедры ветеринарного акушерства и хирургии знакомы с современными компьютерными технологиями. В процессе преподавания ветеринарной хирургии применяются такие новейшие технологии, как мультимедийные презентации, учебные видеофильмы, интерактивные кружкове он-лайн курсы, компьютерные тестирующие и контролирующие системы. Студенты факультета ветеринарной медицины используют социальные сети, как источник получения профессиональных знаний, а также для обмена учебной информацией.

Перспективы. Дальнейшая разработка и внедрение в учебный процесс новейших

информационных технологий открывает пути улучшения профессиональной подготовки специалистов ветеринарной медицины.

Ключевые слова: *информационные технологии; инновации; ветеринарная хирургия; дистанционное образование; мультимедийные презентации; социальные сети; видеохостинг*

Вступ. Однією з характерних особливостей нашого часу стає перехід людства від індустріальних технологій до науково-інформаційних. У свою чергу, можливість такого переходу і його темпи, визначаються рівнем людського розвитку та науковим потенціалом нації. Які, в свою чергу, безпосередньо визначаються якістю освіти [1, с. 441].

Кардинальні перетворення, що відбуваються в сучасному суспільстві зумовили необхідність докорінного оновлення системи вищої освіти. Основною метою цього оновлення має стати забезпечення відповідності змісту і якості освіти новим соціальним вимогам, що впливають з реалій сьогодення і визначальних тенденцій науково-технічного та соціального прогресу [2, с. 562].

XXI століття не лише висуває нові вимоги до людини, а отже, і до освіти, але і створює нові, раніше небачені можливості для освітньої діяльності. Перш за все, це пов'язано з сучасними інформаційними технологіями, комп'ютерною технікою, яка істотно розширює пізнавальні можливості людини [3, с. 6].

Це повною мірою стосується також підготовки ветеринарних хірургів. Особливості фаху вимагають від викладача демонстрації значного обсягу технічних прийомів оперативних втручань. Що, практично, важко забезпечити протягом навчальних годин у зв'язку з нестачею тварин і обмеженням курсом дисципліни.

Сучасні комп'ютерні технології дають змогу якісно донести до кожного студента потрібну йому навчальну інформацію. Проте, на сьогодні, існує брак даних про те, які саме інформаційні технології використовуються при підготовці ветеринарних хірургів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Комп'ютерні технології покликані стати не додатковим «доважком» у навчанні, а невід'ємною частиною цілісного освітнього процесу, що значно підвищує його ефективність [4, с. 81].

Проникнення інформаційних комп'ютерних технологій в усі сфери суспільства дозволяє вирішити проблему – підвищення рівня освіти [5, с. 28].

Метою цих технологій в освіті є посилення інтелектуальних можливостей учнів в інформаційному суспільстві, а також гуманізація, індивідуалізація, інтенсифікація процесу навчання та підвищення якості навчання на всіх щаблях освітньої системи [6, с. 96].

Навчання із застосуванням інформаційно-комп'ютерних технологій – це якісно новий, інтегративний процес, який характеризується актуалізацією змістовно значущих компонентів і операцій, завдяки застосовуваним прогресивним педагогічним методам і підходам. А також посилення їх ефективності за рахунок використання мультимедійних технологій, як вищої форми наочності, яка сприяє кращому засвоєнню матеріалу [7, с. 39].

Розвиток нових інформаційних технологій тягне за собою становлення принципово нової освітньої системи, яка може забезпечити надання освітніх послуг мільйонам людей при скороченні питомих витрат на освіту [8, с. 114].

Можна з упевненістю стверджувати, що в сучасному світі має місце тенденція злиття освітніх та інформаційних технологій і формування на цій основі принципово нових інтегрованих технологій навчання, заснованих, зокрема, на інтернет-технологіях. Навчання при цьому стає інтерактивним. Ці переваги зумовили активізацію роботи колективів багатьох вузів по впровадженню інформаційних технологій у традиційну модель навчання [9, с. 19].

Серед пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку вищої освіти в контексті євроінтеграції України визначено проблему постійного підвищення якості освіти, модернізацію її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; впровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій [10, с. 3].

Стосовно педагогічного процесу, інновація означає введення нового у цілі, зміст, методи і форми навчання і виховання, організацію спільної діяльності викладача і студентів [11, с. 478].

Не дивлячись на важливість, впровадження інновацій не повинно ставати самоціллю, коли є лише одне завдання – запровадити яку-небудь методику в педагогічний процес. Впровадження будь-якої інновації в педагогічний процес має як об'єктивні, так і суб'єктивні обмеження. Об'єктивні обмеження найчастіше пов'язані з матеріальними витратами і матеріальними ресурсами [12].

Мета. Метою проведених досліджень було встановити рівень обізнаності викладачів кафедри ветеринарного акушерства і хірургії з новітніми інформаційними технологіями а також обсяги використання їх при викладанні ветеринарної хірургії.

Методологія. В процесі досліджень був проведений аналіз інформаційних джерел про сучасні комп'ютерні інноваційні технології для вищої освіти. З метою отримання даних стосовно використання інформаційних технологій у процесі підготовки ветеринарних хірургів застосовувалися такі методи, як опитування, спостереження, анкетування.

Результати. Впродовж останнього десятиліття інноваційні технології навчання знайшли постійне застосування на кафедрі ветеринарного акушерства і хірургії. Викладачі відкриті новим вісяням, готові впроваджувати в педагогічний процес інтернет-технології. Зокрема, при викладанні хірургії використовуються інтернет-ресурси для написання рефератів студентами з оперативних втручань та лікування хірургічних хвороб у тварин.

Враховуючи різні способи операцій та методи лікування, такі реферати з інтересом обговорюються на заняттях. Студентам пропонується виступити з усним повідомленням по досліджуваній темі з пошуком матеріалів в інтернеті.

На лекційних та лабораторно-практичних заняттях з оперативної хірургії з метою кращого засвоєння матеріалу, зацікавлення студентів, використовуються мультимедійні презентації та демонструються навчальні відеофільми.

Перевагою мультимедійних презентацій є об'єднання графіки, тексту, звуку і відео, інтерактивність і можливість простого оновлення інформації; компактність і легкість її переміщення між комп'ютерами, емоційна привабливість і наочність, багатофункціональність і т. ін. [13, с. 15].

Таким чином, різнобічне використання потенціалу мультимедіа дозволяє здійснювати подальше вдосконалення навчального процесу. Поєднання класичних підходів і нових технологій, з'єднання анімації, 3D-моделей і «ручних» малюнків здатне перетворити презентацію в предмет мистецтва з великим навчальним потенціалом, що дозволяє ефективно засвоювати предмет [14, с. 41].

В даний час у нашому університеті а також на факультеті ветеринарної медицини функціонує нова система освіти, орієнтована на закріплення за інформаційними технологіями статусу не лише допоміжного, а часом і основного компоненту освітнього процесу – дистанційне навчання.

Всі студенти, не залежно від місця свого перебування, мають можливість за допомогою спеціалізованого інформаційного середовища вузу отримувати необхідні навчальні матеріали з різних дисциплін [15].

До складу інтерактивного мережевого навчально-методичного комплексу з оперативної хірургії входять: електронний курс навчальної дисципліни з гіпермедійним

опорним конспектом і глосарієм, інтерактивні комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання; база тестів комп'ютерного і модульного контролю знань; додаткові цифрові інформаційні освітні інтернет-ресурси до кожної теми навчальної програми.

В університеті запроваджена система управління навчанням і навчальним контентом Moodle. Її головне завдання – створення он-лайн-курсів викладачами, у тому числі з оперативної хірургії.

Moodle орієнтована на колаборативні технології навчання – дозволяє організувати навчання в процесі спільного вирішення навчальних завдань, здійснювати взаємообмін знаннями. Широкі можливості для комунікації – одна з найсильніших сторін Moodle. Система підтримує обмін файлами будь-яких форматів – як між викладачем і студентом, так і між самими студентами. Форум дає можливість організувати обговорення навчальних проблем [16, с. 67].

Важливою ланкою вивчення студентом оперативної хірургії є самостійна робота. Її значення важко переоцінити в умовах зменшення кількості навчальних аудиторних годин.

Застосування інформаційних технологій у процесі організації самостійної роботи студентів дозволяє її інтенсифікувати і активізувати.

При цьому студенти, значною мірою використовують джерела інтернету. Перевагою Всесвітньої мережі є те, що вона дозволяє не лише ознайомитися з потрібним текстом, але і, переглянути слайди або відеоматеріали.

Важливо, що дані, які отримують студенти з інтернету, на відміну від літературних джерел, швидко поповнюються і поновлюються. Ще однією перевагою використання інтернет-ресурсів для навчання є можливість взаємозв'язку і взаємного доповнення навчального матеріалу однієї дисципліни матеріалами іншої, за допомогою гіперпосилань і спеціально організованої пошукової системи.

Необхідною ланкою використання інформаційних технологій на факультеті ветеринарної медицини є створення і використання комп'ютерних тестуючих і контролюючих систем. Це оптимізує роботу викладача, дозволяє при мінімальних витратах часу оцінити знання студентів, розвивати швидкість мислення, увагу і сприяє більш регулярній та сумлінній роботі.

За останні роки значно зросла кількість студентів факультету ветеринарної медицини, долучених до соціальних мереж: «Вконтакте», «Однокласники», «Twitter» та ін.

Дослідження цільового використання соціальних мереж студентами свідчить про велику частку такої активності, як обмін інформацією. Це вказує на перспективи інтеграції навчально-освітнього середовища в соціальні мережі з метою спрямування он-лайн діяльності студентів у навчальне русло [17].

При цьому студенти не лише спілкуються між собою у свій вільний час, вони мають можливість отримувати необхідні знання, у тому числі з оперативної хірургії і ділитися ними один з одним.

Соціальні мережі сприяють розвитку електронного навчання і освіти в цілому, пропонуючи нові технічні та методичні засоби. Студенти з усього світу можуть підписатися на он-лайн уроки абсолютно безкоштовно і проходити курс навчання в зручному для себе темпі. Крім лекцій, студенти можуть підтримувати зв'язок з викладачем або брати участь у дискусіях.

Розвиток соціальних мереж не стоїть на місці, що вимагає і від викладача постійного самовдосконалення. Соціальні мережі навряд чи зможуть повністю замінити класичні способи навчання, але у них великий потенціал стосовно застосування та впровадження нових технологій (Skype-конференції, синдикація та ін.) з метою підвищення якості освіти [17].

Популярним серед студентів ветеринарної медицини є відеохостинг «YouTube». Він містить величезну кількість навчальних відеофільмів оперативних втручань, надання хірургічної допомоги, діагностичних заходів та ін. Тобто матеріалів, які є важливими для підготовки ветеринарного хірурга.

Підписавшись на спеціалізований по оперативній хірургії канал «YouTube», студенти мають можливість бачити нові завантаження, оцінювати і коментувати відео [18].

До того ж на YouTube можна проводити як закриті, так і відкриті тести за принципом квесту. Щодо лекцій, викладених на відеохостинг, – це дуже зручно. Адже якщо людина пропустила з якоїсь причини заняття – вона може його прослухати вдома, і якщо потрібно – законспектувати, або просто зберегти відео до себе на комп'ютер [19, с. 7].

Висновки. Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що в освіті відбуваються значні зміни, які пов'язані перш за все з впровадженням у навчальний процес новітніх інформаційних технологій. Застосування їх при викладанні навчальної дисципліни є обов'язком кожного викладача.

Крім того, наведені у статті дані свідчать про те, що на факультеті ветеринарної медицини, при підготовці ветеринарних хірургів в необхідному обсязі використовуються сучасні освітні інновації, побудовані на інформаційних, комп'ютерних інтернет-технологіях.

Згідно отриманих даних, викладачі кафедри ветеринарного акушерства і хірургії знайомі з сучасними комп'ютерними технологіями. У процесі викладання ветеринарної хірургії застосовуються такі новітні технології, як мультимедійні презентації, навчальні відеофільми, інтерактивні мереживі он-лайн курси, комп'ютерні тестуючі і контролюючі системи. Студенти факультету ветеринарної медицини використовують соціальні мережі, як джерело отримання професійних знань та для обміну навчальною інформацією.

Список використаних джерел

1. ТОВАЖНЯНСКИЙ, Л.Л. Основы педагогики высшей школы [Текст] / Л.Л. ТОВАЖНЯНСКИЙ, О.Г. РОМАНОВСКИЙ, В.В. БОНДАРЕНКО, О.С. ПОНОМАРЕВ. – Харьков: НТУ “ХПИ”, 2005. – 600 с.
2. СЛАСТЕНИН, В.А. Педагогика: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений [Текст] / В.А. СЛАСТЕНИН, И.Ф. ИСАЕВ, Е.Н. ШИЯНОВ; под ред. В.А. СЛАСТЕНИНА. – М.: Издательский центр “Академия”, 2002. – 576 с.
3. КРЕМЕНЬ, В.Г. Філософія освіти XXI століття [Текст] / В.Г. КРЕМЕНЬ // Педагогіка і психологія. – 2003. – № 1 (XXXVIII). – С. 6 – 16.
4. ПЕТУХОВА, Е.И. Информационные технологии в образовании [Текст] / Е.И. ПЕТУХОВА // Успехи современного естествознания. – 2013. – № 10. – С. 80 – 81.
5. СОВЕТОВ, Б.Я. Информационные технологии: учебник для бакалавров [Текст] / Б.Я. СОВЕТОВ, В.В. ЦЕХАНОВСКИЙ. – 6-е изд. – М.: Юрайт, 2012. – 263 с.
6. КОРОБОВ, Д.В. Современные информационные технологии в образовательной деятельности [Текст] / Д.В. КОРОБОВ // Проблемы и перспективы развития образования в России. – 2011. – Вып. № 8. – С. 95 – 97.
7. ПЛОТНИКОВА, Л.В. Роль и перспективы применения современных информационных технологий в образовательной деятельности [Текст] / Л.В. ПЛОТНИКОВА // Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения. – 2010. – Вып. 16 – 2. – С. 38 – 42.
8. АБАЛУЕВ, Р.Н. Интернет-технологии в образовании: учебно-методическое пособие [Текст] / Р.Н. АБАЛУЕВ, Н.Г. АСТАФЬЕВА, Н.И. БАСКАКОВА. – Тамбов: Изд-во ТГТУ, 2002. – Ч. 3. – С. 114.
9. МАЛАНИН, В.В. Информационные технологии в учебном процессе [Текст] / В.В. МАЛАНИН, В.М. СУСЛОВ, А.Б. ПОЛЯНИН // Университетское управление: практика и анализ. – 2001, № 4 (19). – С. 18 – 21.
10. ДУБАСЕНЮК, О.А. Інноваційні навчальні технології – основа модернізації

університетської освіти [Текст] / О.А. Дубасенюк // Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін: зб. наук.-метод. праць / за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2004. – С. 3 – 4.

11. Слостенін, В.А. Педагогіка [Текст] / В.А. Слостенін. – М.: Школа – Пресс, 2000. – С. 492.

12. Эффективные подходы к использованию инновационных педагогических технологий, направленных на повышение качества образования [Электронный ресурс] // Коллеги – педагогический журнал Казахстана. – Режим доступа: <http://collegu.ucoz.ru/load/35-1-0-6345> (дата обращения 11.02.2016 г.) – Название с экрана.

13. Балбатун, О.А. Использование возможностей мультимедийной презентации в совершенствовании учебного процесса [Текст] / О.А. Балбатун, В.В. Зинчук, Ю.М. Емельянич, Л.В. Дорохина // Использование информационных образовательных технологий и электронных средств обучения в вузе: материалы научно-методической конференции // ответственный редактор В.А. Снежицкий. – Гродно: ГрГМУ, 2011. – С. 14 – 16.

14. Лазарев, Д. Презентация: Лучше один раз увидеть! [Текст] / Д. Лазарев. – М.: Альпина Паблишерз, 2011. – 142 с.

15. Мигович, С.М. Роль і місце соціальних мереж у формуванні освітньо-інформаційного середовища аграрних університетів [Електронний ресурс] / С.М. Мигович, Н.Т. Тверезовська. – Режим доступу: http://www.mnau.edu.ua/files/02_02_01_10/mygovich/2012-mygovich-nmsm.pdf (дата звернення 8.02.2016 г.) – Назва з екрану.

16. Науменко, С.О. Психолого-педагогічні засади та практичний досвід створення дистанційного курсу [Текст] / С.О. Науменко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 7. – С. 66 – 69.

17. Статті з питань освіти [Електронний ресурс] / Використання соціальних мереж у навчальних цілях. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/articles/1762.html> (дата звернення 13.02.2016 г.) – Назва з екрану.

18. Alexander Stepanov – YouTube [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/user/Astepanov69> (дата звернення 23.03.2016 г.) – Назва з екрану.

19. Сотников, І. Використання відеохостингів у навчальному процесі на прикладі YOUTUBE [Текст] / І. Сотников, О. Голяченко, І. Клімов, В. Соколовський // Збірник тез І Української конференції молодих науковців «Інформаційні технології – 2014» 22 – 23 травня 2014 року. – Київ. – с. 6 – 7.

References

1. Tovazhnyanskiy, L.L., Romanovskiy O.G., Bondarenko, V.V., Ponomarev, O.S. (2005). *Osnovy pedagogiki vysshey shkoly* [Fundamentals of the Higher School of Pedagogy]. Harkov: NTU “XPII”.

2. Slastenin, V.A., Isaev, I.F., Shiyanov, E.N. (2002). *Pedagogika: ucheb. posobie dlya stud. vyssh. ped. ucheb. zavedeniy* [Pedagogy]. Moscow, Russia: Akademiya.

3. Kremen' V.H. (2003). *Filosofii osvity XXI stolittia* [Philosophy of education of XXI century]. *Pedahohika i psikhohiia*, 1 (XXXVIII), 6 – 16.

4. Petuhova, E.I. (2013). *Informatsionnye tehnologii v obrazovanii* [Information technologies in Education]. *Uspehi sovremennogo estestvoznaniya*, 10, 80 – 81.

5. Sovetov, B.Ya., Tsehanovskiy, V.V. (2012). *Informatsionnye tehnologii: uchebnik dlya bakalavrov* [Information technologies]. Moscow, Russia: Yurayt.

6. Korobov, D.V. (2011). *Sovremennye informatsionnye tehnologii v obrazovatelnoy deyatel'nosti* [Modern information technologies in teaching]. *Problemy i perspektivy razvitiya obrazovaniya v Rossii*, 8, 95 – 97.

7. Plotnikova, L.V. *Rol i perspektivy primeneniya sovremennykh informatsionnykh tehnologiy v obrazovatelnoy deyatel'nosti* [The role and prospects of application of modern information technologies in teaching]. *Psikhologiya i pedagogika: metodika i problemy prakticheskogo primeneniya*, 16, 38 – 42.

8. Abaluev, R.N., Astafeva, N.G., Baskakova, N.I. (2002). *Internet-tehnologii v obrazovanii: uchebno-metodicheskoe posobie* [Internet technologies in education: teaching and methodological manual]. Tambov, Russia: TGTU, 3, 114.

9. Malanin, V.V. *Informatsionnye tehnologii v uchebnom protsesse* [Information technologies in

the educational process]. *Universitetskoe upravlenie: praktika i analiz*, 4 (19), 18 – 21.

10. Dubaseniuk, O.A. (2004). *Innovatsijni navchal'ni tekhnologii – osnova modernizatsii universytets'koi osvity* [Innovative educational technologies - the basis of the modernization of university education]. *Osvitni innovatsijni tekhnologii u protsesi vykladannia navchal'nykh dystsyplin*. Zhytomyr: ZhDU, 3 – 4.

11. Slastyenin, V.A. (2000). *Pedagogika* [Pedagogy]. Moscow, Russia: Shkola – Press.

12. *Effektivnyie podhodyi k ispolzovaniyu innovatsionnykh pedagogicheskikh tekhnologiy, napravlennykh na povyishenie kachestva obrazovaniya* [Effective approaches to the use of innovative pedagogical technologies which are directed at improving the quality of education]. *Kollegi – pedagogicheskii zhurnal Kazahstana*. URL: <http://collegiy.ucoz.ru/load/35-1-0-6345>

13. Balbatun, O.A., Zinchuk, V.V., Emelyanchik, Yu.M., Dorohina L.V. (2011). *Ispolzovanie vozmozhnostey multimedynoy prezentatsii v sovershenstvovanii uchebnogo protsessa* [Use of multimedia presentation's opportunities in the improvement of the educational process]. *Ispolzovanie informatsionnykh obrazovatelnykh tekhnologiy i elektronnykh sredstv obucheniya v vuze*. *Proceeding of Conference*. Grodno: GrGMU, 14 – 16.

14. Lazarev, D. (2011). *Prezentatsiya: Luchshe odin raz uvidet!* [Presentation: Better to see it only once!]. Moscow, Russia: Alpina Publisher.

15. Myhovich, S.M. *Rol' i mistse sotsial'nykh merezh u formuvanni osvito-informatsijnoho seredovyscha ahrarnykh universytetiv* [A role and a place of social networking sites in the formation of the educational information environment of agricultural universities]. - URL: http://www.mnau.edu.ua/files/02_02_01_10/mygovich/2012-mygovich-rmsm.pdf

16. Naumenko, S.O. (2010). *Psyhologo-pedahohichni zasady ta praktychnyj dosvid stvorennia dystantsijnoho kursu* [Psychological and pedagogical principles and practical experience in creating of a distance course]. *Pedahohika, psyhologhiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*, 7, 66 – 69.

17. *Vykorystannia sotsial'nykh merezh u navchal'nykh tsiliakh* [Social networking for educational purposes]. *Statti z pytan' osvity*. - URL: <http://www.osvita.org.ua/articles/1762.html>

18. Alexander Stepanov – YouTube. – URL: <https://www.youtube.com/user/Astepanov69>

19. Sotnykov, I., Holiachenko, O., Klimov, I., Sokolovskiy, V. (2014). *Vykorystannia videokhostynhiv u navchal'nomu protsesi na prykladi YOUTUBE* [The use of video hosting in the educational process, for example YOUTUBE]. *Proceeding of Conference*. *Informatsijni tekhnologii – 2014*, 6 – 7.